

Frie foredrag Yrkeshygiene i retten – Når den skadde har bevisbyrden.

Norsk Yrkeshygienisk Forenings Årskonferanse,
Radisson Blu Skandinavia Hotell, Oslo 27. -31 . oktober
2018

Halvor Erikstein

organisasjonssekretær/

yrkeshygieniker SYH

halvor@safe.no

www.safe.no

De lange kampene

Bjarne Kapstad vs Tryg Forsikring

Stavanger Aftenblad 125 Nyheter Meninger Sport Kultur Marit Meny

GALLERI

Han ga kollegaen et løfte. At kampen fortsetter, også etter hans død. Nå er han begravet. Bjarne Kapstad er klar.

Finn Våga

Oljefeltet Ekofisk: Kameratskapet. Kicket. Og hjerneskadene

De skapte det norske oljeeventyret. En oljearbeider venter på å dø. En annen annen på rettferdighet. De gir hverandre et løfte.

<https://www.aftenbladet.no/sok/?query=kapstad>

AENERGI

Ekofisk-saken: – Telefonen har ikke stått stille

Publisert 10. Sep. 2018

ABONNENT

AENERGI

Ekofisk-saken: - Offshorearbeidere får ikke løsemiddelskade

Publisert 13. Sep. 2018

ABONNENT

AENERGI

Ekofisk-saken: – Jeg fikk fortalt at alle mine problemer skyldtes gravemaskinulykken

Publisert 11. Sep. 2018

ABONNENT

AENERGI

Gladmelding for Ekofisk-arbeider for rettssak

Publisert 8. Sep. 2018

ABONNENT

AENERGI

Ekofisk-direktøren møtte igjen kolleger han visste var ti år yngre enn ham. Nå så de ut som de var...

Publisert 10. Sep. 2018

ABONNENT

MAGASIN

Oljefeltet Ekofisk: Kameratskapet. Kicket. Og hjerneskadene

Publisert 25. Aug. 2018

Oppdatert 27. Aug. 2018

ABONNENT

Asymetrisk risikofordeling

Hvem tåler det – og hvem tåler det ikke?

Arbeidstakeren tar all risiko for manglende kunnskap om helserisiko. De som setter kravene til arbeidsmiljøet og neglisjerer kunnskap og forebyggende tiltak tar selv ingen risiko, men overfører konsekventfritt all risiko til arbeidstakeren. Ved sykdom skal den syke selv bevise sammenheng mellom sykdom og eksponering

Den skadde har bevisbyrden

Arbeidsmiljøbelastning og levealder

- **Høyst eksponering for arbeidsmiljøbelastninger er det for enkelte grupper industriarbeidere, som i olje- og gassindustri.**
- **For denne gruppen var levealderen 78 år, det vil si godt under gjennomsnittet blant alle gruppene i denne perioden.**
- Lavt i levealder lå også NOA-grupper som ufaglærte, renholdere, sjåfører og rørleggere og operatører i næringsmiddelproduksjon, som alle har betydelige innslag av arbeidsmiljøbelastninger.
- Ut fra disse eksemplene kan det se ut til at menn i NOA-grupper med omfattende miljøbelastninger ofte har lav levealder, og at dette oftest gjelder yrkesgrupper med lavt til middels utdanningsnivå.

86 år
- så lenge kan en
kvinnelig fysioterapeut
forvente å leve

Levealder

Forventet gjensvarende levetid er det antall år en person i en gitt alder er forventet å leve under dødelighetsforholdene, enkelt sagt hvor mange som dør, i en gitt periode, ofte et kalenderår. Forventet levealder beregnes i en dødelighetstabell basert på de aldersavhengige dødsansynlighetene for hvert kjønn og for ulike aldersstrinn – opp til 105 år i offisiell dødelighetsstatistikk. For nærmere beskrivelse og særskilte tilpasninger av opplysningene om dødelighet i denne analysen, se Borgan og Texmon (2015).

Datakilder for beregningene av levealder er:
Data om alle bosatte etter kjønn og alder per 1. januar i årene 1981–2014
Opplysninger om dødsfall i Årgangsdata fra befolkningsstatistikk 1981–2013

Høy utdanning og godt arbeidsmiljø bidrar til et langt liv

Dersom man har jobbet i et yrke som krever en lang utdanning, ser det ut til at man lever lenger enn gjennomsnittet i Norge. Blant yrkene med lavere utdanningskrav finner vi enkelte med store arbeidsmiljøproblemer, der utøverne har kortere livsutsikter. Kjemiske miljøbelastninger gir mest tap av levetid, men ikke mer enn 1,5 år når vi bare sammenlikner menn i yrkesgrupper med nokså likt utdanningsnivå.

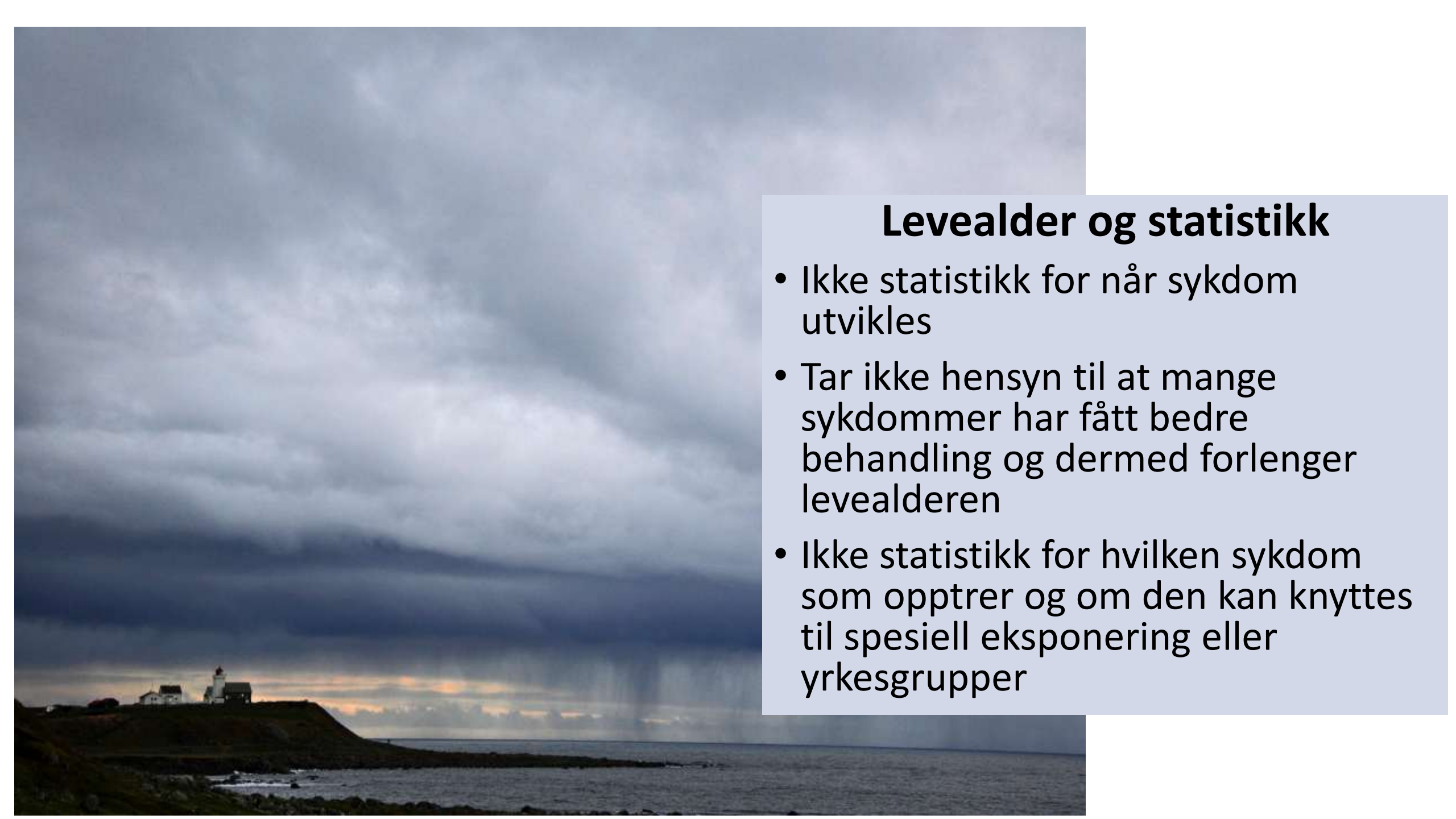
Studier av dødelighet etter yrke har vært et klassisk tema i dødelighetsforskningen. På 1970- og 80-tallet ble det gjennomført flere slike arbeider i Statistisk sentralbyrå (SSB), og en oppsummering er gitt av Borgan (2009). Nylig ble de supplert av en analyse med utgangspunkt i data fra perioden etter årtusenskiftet (Borgan og Texmon 2015). Først og fremst har nye kilder for yrkesopplysninger kommet til, og i tillegg følger inndelingen av yrkene en nyere standard (se tekstboks om yrkesstandarder).

Nyere standarder for yrkesklassifisering legger større vekt på hvilket utdanningsnivå som kreves for å utøve yrkene, enn det som var tilfelle i den som ble brukt i de tidligere analysene av yrkesdødelighet. Det vil si at hovedinndelingen av yrkene i ni såkalte yrkesfelt i stor grad sorterer dem etter utdanningsnivå. Nå gir ikke yrkeskoden noe presist uttrykk for utøvernes utdanning, men sammenlikninger av yrkes- og utdanningskoder på individnivå – i folketellingsmateriale fra 2011 – har dokumentert at det likevel er sterk sammenheng mellom nivået for utdanning representert ved de to kildene (Statistisk sentralbyrå 2011).

En helt annen gruppering, som også ble brukt i analysen av yrkesdødelighet fra 2015, bygger på informasjon om arbeidsmiljøbelastninger i ulike yrker. Nærmere bestemt er dette kartlagt i en levekårsundersøkelse gjennomført ved SSB (LKU 2009). Nasjonal overvåking av arbeidsmiljø og -helse (NOA), som er en del av Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI), har så benyttet dette materialet til å lage en inndeling av yrkene i 47 grupper, eller såkalte NOA-yrker. Med utgangspunkt i disse to inndelingene har det vært mulig å se nærmere på hvilken betydning både utdanning og arbeidsmiljø kan ha for forskjellene i levealder mellom yrker.

Prester på topp blant menn...

Yrket med høyest forventet levealder for menn i 1996-2000, var presteyrket, med 81 år. Tilsvarende lå «geistlige yrker» (fellesbetegnelse for prester,

A dramatic coastal scene with a lighthouse on a cliff under a stormy sky. The sky is filled with heavy, dark clouds, and a bright light source, possibly the sun or moon, is visible through a break in the clouds, creating a strong contrast and illuminating the scene. The lighthouse is a small, white building with a dark roof, situated on a dark, rocky cliff. The sea is visible in the foreground, with waves breaking against the shore. The overall mood is somber and atmospheric.

Levealder og statistikk

- Ikke statistikk for når sykdom utvikles
- Tar ikke hensyn til at mange sykdommer har fått bedre behandling og dermed forlenger levealderen
- Ikke statistikk for hvilken sykdom som opptrer og om den kan knyttes til spesiell eksponering eller yrkesgrupper

Tariffkrav lønnsoppgjør 2018

SAFE tariffkonferanse 12.03.2018. Norsk olje og gass.

- *Krav om nedsettelse av utvalg for å vurdere mulighet til å få oversikt over helseutfall innen avtaleområdene sokkel, brønnservice og landanlegg.*

SAFE tariffkonferanse NR-området 10. april 2018

- *Krav om nedsettelse av utvalg som skal få oversikt over yrke, helseutfall, levealder og dødsårsak for de som har jobbet og jobber innen NR området.*

Den lange kampen

Bjarne Kjell ble ufør som 44-åring, krever 8,5 millioner

Siden 1998 har Bjarne Kjell Kapstad (63) vært ufør. I 15 år har han kjempet for yrkesskadeerstatning. Nå kan hans kamp bli avgjørende for flere.

Bjarne Kjell Kapstad krever 8,5 millioner kroner i yrkesskadeerstatning. – Det å bli ufør som 44-åring er et slag i tryne, forteller han.

FOTO: KAJ HUERTENES / NRK

Torkel Schibevaag
Journalist

Svein Jacob Mathisen
Journalist

Publisert 9. jan. kl. 12:57
Oppdatert 9. jan. kl. 21:22

– Jeg sover veldig lite. Jeg har smerter i kroppen ... Akkurat som tannverk.

Bjarne Kjell Kapstad (63) fra Stavanger opplever svikt i nærhukommelse, konsentrasjonsevne, svimmelhet og tretthet.

– Svimmel er jeg hver dag.

På jobb ble han eksponert for løsemidler og kjemikalier. I 20 år var Kapstad kranmekaniker på Ekofisk i Nordsjøen. Så sa det stopp.

– Det å bli ufør som 44-åring er et slag i trynet. Ingen hadde bruk for meg, forteller Kapstad.

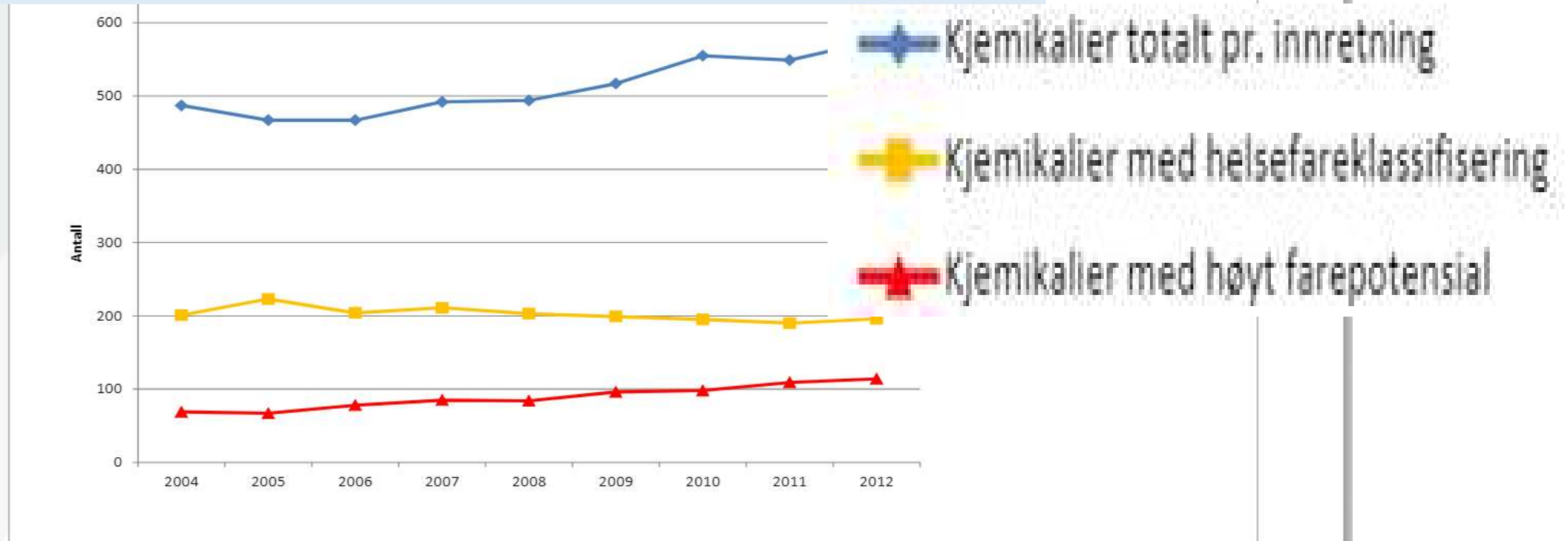
<https://www.nrk.no/rogaland/oljearbeider-saksoker-forsikringsselskap-for-millionbelop-1.13855758>

Eksempel på antall kjemiske produkter på en offshoreinstallasjon

• 500

• 200

• 100

Eksponering av mekanikeren –

Utfører svært mye av arbeidet på steder (motorer, pumper, hydrauliske systemer, utall av tekniske innretninger) som ikke er planlagt som arbeidsplass og under tidspress fra produksjonen som er avhengig av at mekanikeren får utført reparasjonen.

- Vedlikehold
 - Bytte ut deler, rense filter, lufte, kutte, slipe, skjære, brenne, varme, avfette,
- Eksponering fra prosess og produksjon
 - Utsatt for kraftig eksponering fra venter
 - Smøre system; dieselmaskiner, turbiner, pumper, hydraulikkanlegg -
 - Tetningsoljeavlufing (gasskompressor)
- Planlagt vedlikehold – Sikker Jobb Analyse?
- Ikke planlagt. Vedlikehold (reparasjon) når utstyr er ødelagt og produksjon og andre grupper er avhengig av at jobben utføres så raskt som mulig.
- Eksponering
 - Inhalering av gass, kjemikaliedråper, støv, hudkontakt, slipestøv, sveisestøv, cocktail fra termisk dekomponerte syntetiske produkter, turbinoljer, eksos

Kjemisk eksponering som mekaniker

- Svært få av disse aktivitetene har vært kartlagt med måling – i tillegg er eksponering så komplisert at måleteknikken ikke er i stand til å avdekke reell kjemisk eksponering.
- Risiko- og helsefarevurdering må utføres av fagfolk som kjenner det fysiske arbeidsmiljøet og til de aktuelle kjemiske forbindelsen som er i arbeidsmiljøet.
- Det sammensatte og kompliserte kjemisk eksponeringsdagen krever særlig god opplæring av mekanikere når det gjelder sikker jobb analyse, valg av verneutstyr (åndedrettsvern, hudvern, hørselsvern) og de stor bruk og begrensningen som ligger i personlig verneutstyr som barriere.

Eksempler på yrkeshygieniske begreper og vurderinger som er nødvendig for å forstå eksponering

- Nevrotoksisk, immunotoksisk og endokrinotoksisk
- Toxic encefalopati – langt mer enn bare «løsemiddel indusert»
- Grenseverdier ppm / mg/m³
- Hvordan grenseverdiene skal benyttes
- Hudopptak
- Grenseverdier sammenliknet med brann- og eksplosjonsgrenser
- IDLH «Øyeblikkelig fare for liv eller helse»
- Bruk av fysikalske data (eksempel; noen klorerte løsningsmidler)
- Kildestyrke – fordampning
- Eksponeringsberegninger
- Luktgrenser
- Mangelfull opplæring, feil og feiloperert verneutstyr

Table 18.2 Partial List of Neurotoxic Volatile Organic Chemicals**Aliphatic Hydrocarbons**

n-Hexane
Isomethylhexane
Propane
Butane
n-Heptane

Aromatic Hydrocarbons

Toluene
Xylene
Styrene

Alcohols

Methanol
Ethanol
n-Butanol

Ethers

2-Butoxyethanol
Diethyl ether

Ketones

Acetone
MEK
Methyl-*n*-butyl ketone
MIBK
Methyl-*n*-amyl ketone

Halogenated Compounds

Methylene chloride
Chloroform
1,1,1-Trichloroethane
TCE
PCE
Chlorodifluoromethane
Dichlorodifluoromethane
Trichlorofluoromethane

Esters

Ethyl acetate
n-Butyl acetate

Eksempel på
flyktige
nevrotoksiske
forbindelser
De fleste vil ha
vært benyttet
offshore

Litteratur: Harold I Zeliger
**Chemical Mixtures of Human Toxicology
of Chemical Mixtures. Toxic
Consequences Beyond Impact of One-
Component Product and Environmental
Exposure.**
ISBN 978-1-4377-3463-8 Elsevier 2011

contains a representative list of these. This list includes heavy metals,

Table 25.1 Representative List of Immunotoxic Chemicals

Acrylic acid	Hydrazine
Arsenic	Hydroquinone
Benzene	Lead
Benzo[a]pyrene	Mercury
Beryllium	2-ME
Carbon tetrachloride	Methyl isocyanate
Chromium	Methylene chloride
Cobalt	Nitrogen dioxide
Cyclohexanone	PCBs
DDT	Phenyl hydrazine
1,2-Dichloroethane	Phthalic anhydride
<i>trans</i> -1,2-Dichloroethylene	Sodium dichromate
Dieldrin	TCDD
Diethyl phthalate	Tetrachloroethylene
Diethylamine	Toluene
7,12-Dimethylbenz[a]anthracene	Toluene diisocyanates
1,4-Dioxane	Trichloroethylene
Endosulfan	Triethanolamine
Epichlorohydrin	Trimellitic anhydride
Epoxy resins	Tungsten carbide
Ethyl acrylate	Turpentine
Ethylene oxide	Xylenes
Ethylene diamine	Zirem
Formaldehyde	

Immunotoksiske kjemikalier

- Mer enn 350 kjemikalier er blitt identifisert som immunotoksiske
- En mekaniker offshore vil ha blitt eksponert for svært mange av disse

«Kjemisk intoleranse»?

Litteratur: Harold I Zeliger

Chemical Mixtures of Human Toxicology of Chemical Mixtures. Toxic Consequences Beyond Impact of One-Component Product and Environmental Exposure. Side 356.
ISBN 978-1-4377-3463-8 Elsevier 2011

Kjemikalier som er neurotoksisk, immunotoksisk og endokrinotoksisk

Table 26.4 Chemicals with Multiple System Toxicities: Central Nervous (CNS), Immune (IMM), and Endocrine (END) Systems Indicated by Asterisks

Chemical	CNS	IMM	END
Acrylamide	*	*	
Acrylonitrile	*	*	
Alachlor	*	*	*
Arochlor 1254 (PCB)	*	*	*
Arsenic	*	*	*
Atrazine	*	*	*
Benzene	*	*	*
Carbaryl	*	*	*
Cobalt	*	*	
Cyclohexanone	*	*	
DDT	*	*	*
Diazomethane	*	*	
Dibenzothiazine	*	*	
Dibutyl phthalate	*	*	*
1,2-Dichlorobenzene	*	*	
Dichlorvos	*	*	
Dieldrin	*	*	*
Diethylamine	*	*	
Diethyl phthalate	*	*	*
Diethyl stilbestrol	*	*	
Diisopropyl amine	*	*	
1,4-Dioxane	*	*	
Endosulfan	*	*	*
Ethyl acrylate	*	*	
Ethylene diamine	*	*	
Ethylene oxide	*	*	
Formaldehyde	*	*	

(Continued)

Table 26.4 (Continued)

Chemical	CNS	IMM	END
Gold	*	*	
Hexylene glycol	*	*	
Hydrazine	*	*	*
Hydroquinone	*	*	
(+)-4-Isopropyl-1-methylcyclohexene	*	*	
Lead	*	*	*
Malathion	*	*	*
Maneb	*	*	*
Mercury	*	*	*
Methacrylonitrile	*	*	
Methyl acrylate	*	*	
MeHg	*	*	
Nickel	*	*	*
Ozone	*	*	
Potassium dichromate	*	*	
Propylene glycol	*	*	
Pyridine	*	*	
Styrene	*	*	*
Tin	*	*	*
Toluene	*	*	
Triethyl amine	*	*	
Xylene	*	*	
Zineb	*	*	*
Ziram	*	*	*

The chemicals that are toxic to all three systems include organophosphate, organochlorine, and carbamate pesticides, other persistent organic products, heavy metals, solvents, plasticizers, industrial chemicals, and chemicals used in consumer products.

Svært mange av disse forbindelsene vil en mekaniker bli eksponert for gjennom sitt arbeid offshore

Litteratur: Harold I Zeliger
Chemical Mixtures of Human Toxicology of Chemical Mixtures. Toxic Consequences Beyond Impact of One-Component Product and Environmental Exposure.
 ISBN 978-1-4377-3463-8
 Elsevier 2011

Klorerte løsningsmidler

CAS	Navn	Grenseverdi ppm	mg/m3	anmerk	Damptrykk mmHg	Kokepunkt C	Molekylvekt	1300 regelen ppm	Tetthet g/cm3	Damptetthet relativt til luft	IDLH	Luktgrenser ppm
71-55-6	1,1,1-trikloreten	50	270	E	100	73,9	133,4	130000	1,34	4,6	700	390d - 710r
79-00-5	1,1,2-trikloreten	10	54	H	19	113,9	133,4	24700	1,44		100	82d - 110r
79-01-6	Trikloreten / trikloretylen	10	50	K	58	87,2	131,4	75400	1,46	4,5	1000	20
127-18-4	Tetrakloreten / tetrakloretylen /1,1,2,2- Tetrakloreten	6	40	HKR	14	121,1	165,8	18200	1,62	5,76	150	5 50

- Lectraclean har hatt ulike løsningsmidler
- Lectraclean Trikloretylen CAS 79-01-6
- Lectraclean Trikloreten CAS 71-55-6

Hvilke konsentrasjoner får vi når 0,2 liter LectraClean (0,134 kg) av løsningsmiddelet

1,1,1-trikloretan CAS 71-55-6 blir fordampet i rom på
 $14 \text{ m}^2 \times 3 \text{ m} = 42 \text{ m}^3$?

1 kg = 1000 gram = 1000000 milligram

Grenseverdi 50 ppm = 270 mg/m³

Vekten av 1 ppm = 5,4 mg/m³

**Dersom dette rommet var uten ventilasjon ville det være fordelt
0,268 kg trikloretan i 42 m³.**

$268000 \text{ mg} / 42 \text{ m}^3 = 6381 \text{ mg/m}^3$

$6381 : 5,4 = 1181 \text{ ppm} =$

Grenseverdi 50 ppm

23 ganger overskridelse av grenseverdi

Immediately Dangerous to Life or Health (IDLH) = 700

Offshore grenseverdi = $50 \times 0,6 = 30 \text{ ppm}$

Farlig og uvitenskapelig.

Eksempel fra en annen sak på hvordan standardiserte løsemiddelår blir «beregnet».

Arbeidet som blikkenslager.

Arbeidet 3 år med ventilasjon dvs. arbeidet inni vifterom på ca. 10-15-20 m². Trykkammerne ble montert inni vifterommene. Etter montering krøp han inn i trykkammerne og isolerte dem. Varmegjenvinnere, varmevekslere ble installert samt montering av deler mellom vifte og varmegjenvinner. Anslår at han brukte 1/3 av tiden til isolering av trykkammere. Brukte kontaktilim og bostikk lim som luktet slik at han ble kvalm. Brukte ikke verneutstyr.

De to andre årene la de opp renner og beslag og arbeidet ute. Brukte PL-400 fugemasse når han limte sammen beslagene. Fugemassesøl ble vasket vekk med white spirit.

Antakeligvis eksponert for organiske løsemiddel lik eller over administrativ norm under arbeid inni trykkammer. Antall standardiserte organiske løsemiddelår blir 1 år.

Så galt
kan det
gå

Standardiserte løsemiddelår tar ikke hensyn til:

- **Grenseverdier** er noe av grunnlaget for risikovurdering og vurdering av nødvendige tiltak for å redusere risiko
- **Grenseverdien** angir høyeste tillatte gjennomsnitts-konsentrasjon over en periode på åtte timer og er satt ut fra toksikologiske og medisinske vurderinger, men tekniske og økonomiske hensyn kan også være tatt med.
- **Selv om grenseverdiene** overholdes, er man derfor ikke sikret at helsemessige skader og ubehag ikke kan oppstå
- **Grenseverdiene** må ikke oppfattes som skarpe grenser mellom ufarlige og farlige konsentrasjoner. Slike skarpe grenser finnes ikke. Det skyldes blant annet de biologiske forskjellene mellom mennesker. To personer kan reagere forskjellig selv om de blir utsatt for den samme påvirkningen av et kjemikalie.
- Dette gjelder særlig i de tilfellene der det er **påvirkning av flere forskjellige forurensninger samtidig**, eller der det **forekommer hardt fysisk arbeid** samtidig med påvirkningen. Opptak av kjemikalier i kroppen kan øke betydelig når arbeidsbelastningen øker.
- **Når flere forskjellige kjemikalier forekommer i blanding**, må man være oppmerksom på at de kan ha en større virkning sammen enn «summen» av virkningene de har hver for seg (synergistisk effekt).
- For en del kjemikalier med fare for akutt forgiftning eller med irriterende ubehagelig virkning, er det angitt en **maksimalkonsentrasjon som ikke må overskrides.**

KONTAKTLIM med n-heksan endring av grenseverdi – fra 500 til 20 ppm

- I 1973 var den administrative normen for n-heksan 500 ppm.
- I 1980 var normen redusert til 100 ppm
- Den er gradvis blitt nedjustert til 20 ppm.
- **Det vil si at den administrative normen er redusert med 95%**
- Heksan var svært mye benyttet som tynner i lim, lakk maling og avfettingsmidler.
- Heptan har i mange tilfeller erstattet n-heksan, men det er glemt at n-heksan tidligere var det som ble benyttet

Eksempel på at
produkter endres og
GRENSEVERDI(ADMINI-
STRATIV NORM) blir
endret til mye lavere
verdi.

Benzen - endring av grenseverdi fra 25ppm til 0,1 ppm

- 1 1974 var den normen (TLV) for benzen 25 ppm.
- Den er gradvis blitt nedjustert til i Norge 1 ppm i Norge. Den er nå foreslått at EU kjemikaliebyrå til 0,1 ppm og 0,2 som Takverdi.
- **Det vil si at den grenseverdier er redusert med 99%**
- **BENZEN er naturlig forekommende i råolje og gass**

Table 2. History of benzene regulatory standards.

Time period	TLV (ppm)	PEL (ppm)
≤1946	100	—
1947	100	—
1948	50	—
1949-1957	35	—
1964-1969	25 (ceiling)	—
1957-1976	25	—
1972-1986	—	10
1987-current	—	1
1977-1996	10	—
1997-current	0.5	—

TLV = threshold limit value, a recommended standard from the American Conference of Governmental Industrial Hygienists (ACGIH); PPM = parts per million; PEL = permissible exposure limit, an enforceable standard created by Occupational Safety and Health Administration (OSHA). All concentrations represent time-weighted averages (TWA) unless otherwise noted. Sources: ACGIH, 1976; OSHA, 1987; Paustenbach et al., 1992; ACGIH, 2001; Canleton and Levy, 2005

Lagmannsretten bemerker at det er Kapstad som har bevisbyrden for at han er påført en yrkessykdom som Tryg svarer for. Begivenhetsnære bevis vil være av klar interesse i en sak som dette.

To som misbruker STAMI navnet mot den skadde – og uten at STAMI reagerer og informerer retten om at disse ikke representere STAMI

STAMI har konkludert på samme måte som dr. Nessler først ved spesialist erklæring i 2008, og deretter ved fornyet yrkesmedisinsk vurdering (udatert). **Forskningssjef dr. med Marit Skogstad fra STAMI** ga også forklaring for retten som partoppnevnt sakkyndig. Hun ga da uttrykk for at hun fant det lite sannsynlig at svimmelheten var en del encefalopati, og at hun også betvilte om det i det hele tatt var grunnlag for encefalopati diagnosen som tidligere var stilt av STAMI. Ved nevropsykologisk undersøkelse fra STAMI i 2007 ble det konkludert med at det kunne foreligge lett diffus encefalopati.

Professor emeritus dr. med. Tor Norseth konkluderte i erklæring utarbeidet til Vesta i 2009 med at det ikke forelå noen sykdom som skyldtes forgiftning eller annen kjemisk påvirkning (encefalopati/løsemiddelskade), og at Kapstad heller ikke hadde vært tilstrekkelig eksponert til å utvikle slike skader/sykdommer. Trygs rådgivende lege nevrolog Ruud konkluderte i samme retning ved uttalelse avgitt i 2016. **Kapstad vurdert til «5,2 standardiserte løsemiddelår», (Haukeland)**

Basert på bevisførselen, finner lagmannsretten for sin del ikke å kunne legge til grunn den endrede vurderingen fra dr. Færden. Han bekreftet i sin forklaring for lagmannsretten at hans kilder for symptomene primært var de opplysninger Kapstad ga selv. På spørsmål fra lagmannsretten bekreftet han at det ikke var primærlegejournaler og denne type dokumentasjon som lå til grunn for hans endrede vurdering.

Etter dr. Færdens grundige forklaring for lagmannsretten, er det liten tvil om at vurderingen har vært vanskelig, og at konklusjonen er beheftet med tvil. Dette har lagmannsretten forståelse for. Vurderingene i saken er ikke enkle, noe som har sammenheng med en meget omfattende medisinsk dokumentasjon som ikke er entydig.

DOMSSLUTNING

1. Anken forkastes.
2. Sakskostnadsavgjørelsen for tingretten endres ikke.
3. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Bjarne Kjell Kapstad 113 318 -etthundreogtrettentusentrehundreogatten- kroner til Tryg Forsikring NUF innen 14 –fjorten- dager fra forkynnelse av dommen.

postmottak@stami.no
Statens arbeidsmiljøinstitutt
v/ Direktør Pål Molander
Pb 8149 Dep,
0033 Oslo

Brev til STAMI med krav om opprydding

Et rettferdig arbeidsliv
www.safe.no

Vår ref: 18-00120 HE

Stavanger: 17.10.2018

Sak: Krav om opprydding etter at ansatt ble benyttet som partsoppnevnt sakkyndig for forsikringselskap

Jeg viser til e-post fra meg sendt 13. september og svar fra deg samme dag, samt til telefonsamtale fredag 14. september om Marit Skogstads opptreden som partsoppnevnt vitne i Gulating Lagmannsrett 11. september i ankesaken Kapstad vs. Tryg Forsikring.

Gulating Lagmannsrett avsa dom 5. oktober. Anken fra Bjarne Kapstad ble forkastet, og han ble også idømt å betale Tryg Forsikrings sine saksomkostninger.

Marit Skogstad presenterte seg for retten som overlege dr. med. med stilling som forskningssjef ved Statens arbeidsmiljøinstitutt. Denne koplingen fikk enorm betydning for utfallet av rettssaken. Som det framgår av dommen, ble Marit Skogstads vitnemål oppfattet av Lagmannsretten som gitt på vegne av STAMI.

Jeg var stevnet som sakkyndig vitne og kunne med erfaring fra mange offshoreinstallasjoner vise at Bjarne Kapstad hadde vært ekstremt eksponert for en cocktail av kjemiske forbindelser som var nevrotoksiske, og at kontrollen med kjemisk eksponering på den tiden var svært mangelfull. I tillegg vitnet kolleger av Kapstad samt tidligere viseadministrerende direktør Rolf Wiborg om høy kjemisk eksponering.

Vitnemålene førte til at den rettsoppnevnte sakkyndige overlege dr. Karl Færden, Oslo Universitetssykehus, som tidligere hadde konkludert med «kjemisk intoleranse», endret diagnosen til toksisk encefalopati som er en godkjent yrkessykdom.

Lagretten valgte å se bort fra at den rettsoppnevnte sakkyndige dr. Færden, hadde endret konklusjon til toksisk encefalopati med begrunnelse at hans opplysninger om arbeidsmiljø og eksponering var blitt gitt av Bjarne Kapstad. Vi som vitnet om alvorlig eksponering og mangelfull kontroll med arbeidsmiljøet ble ikke tatt hensyn til og heller ikke nevnt i dommen.

I dommen heter det: «**Kapstad har bevisbyrden for at han er påført en yrkessykdom som dekkes av Trygs forsikring**». Lagmannsretten la dessverre størst vekt på Tryg Forsikrings vitne Marit Skogstad, som hverken hadde undersøkt Kapstad eller hadde noen erfaring fra hvordan kjemisk helseeksponering ble behandlet offshore på den tiden Kapstad var eksponert.

Det virker klart for oss at dommerne avviste anken hovedsakelig basert på Marit Skogstads vitnemål, som tydeligvis ble oppfattet som avgitt som forskningsmessig dokumentert.

Marit Skogstad fikk direkte spørsmål fra dommerne om hun ville ha endret konklusjon om vitnemålene om meget høyere eksponering stemte. På dette svarte hun et klart nei.

Derfor har jeg noen spørsmål til STAMI, med referanse til dommene og den framstillingen Stavanger Aftenblad har i avisen onsdag 26. september.

1. Hvorfor opplyste ikke Skogstad at hun vitnet for Tryg i Lagmannsretten som privatperson, på tvers av retningslinjer hos dere etablert rundt 2004. I følge avisen innrømmer hun at hun ble gjort oppmerksom på dette av dere dagen før vitnemålet. Et minimum av redelighet i forhold til STAMI og rettssikkerheten til Kapstad tilsier vel at hun skulle ha opplyst om dette i Lagmannsretten? Dommen viser at konsekvensene av denne "utelatelsen" ble alvorlige for Kapstad!

2. Var det klarlagt internt i STAMI at Skogstad skulle desavuere kollegaer og tidligere STAMI rapporter/konklusjoner i sine vitnemål, se blant annet dom Tingretten side 11 og dom Lagmannsretten 12 tredje avsnitt?

3. Går STAMI god for forskningssjef Skogstads skriftlige og muntlige avvising av svimmelhet som følge av kjemikalieeksponering, se dom Lagmannsretten side 14, andre avsnitt?

4. Kan STAMI godta Skogstads avvising av vitnemål om at eksponeringene Kapstad og andre har vært utsatt for er helt annerledes enn det hun har basert sine konklusjoner på? Hun fikk god anledning i lagmannsretten til å endre svar, men sto på sitt, se side 20 i dom Lagmannsretten.

5. Andre sakkyndige, spesielt overlege dr. Færden, Oslo Universitetssykehus, som hørte alle vitnemålene i Tingretten, endret syn basert på de fakta som ble lagt fram. Likevel velger lagmannsretten å bruke/"misbruke" STAMI og Skogstad når de aviser anken. Er STAMI komfortabel med dette?

Stavanger Aftenblad skrev 26. september artikkelen «Ekspertvitne brøt interne regler» hvor Marit Skogstad er intervjuet om sin rolle som vitne. Her opplyste hun at hun som ansatt i Stami aldri tidligere hadde vært partsoppnevnt sakkyndig. I denne sammenheng vil jeg vise til fra Tingrettens dom av 25.01.2018 side 11:

«Forskingssjef dr. med Marit Skogstad fra STAMI ga også forklaring for retten som partsoppnevnt sakkyndig. Hun gav uttrykk for at hun fant det lite sannsynlig at svimmelheten var en del encefalopati, og at hun betvilte også om det i det hele tatt var grunnlag for encefalopati diagnosen som tidligere var stilt ved STAMI. Ved nevropsykologisk undersøkelse fra STAMI i 2007 ble det konkludert med at det kunne foreligge lett diffus encefalopati.»

Jeg, som kjenner dere godt etter mange år, håper og tror at STAMI har vilje og evne til å rydde opp i dette, både internt og eksternt. Dersom disse dommene blir stående er det meste av det arbeidet vi sammen har gjort gjennom mange år meningsløst i forhold til de som ble, blir og kommer til å bli skadet. STAMI er plutselig blitt de skaddes fiende. Det inntrykket ønsker vel ingen skal feste seg?

Med vennlig hilsen
for SAFE

Halvor Erikstein
sign
Organisasjonssekretær
Yrkeshygieniker SYH

Bjarne Kjell Kapstad og hans advokat Svein Erik Drangeid forbereder en anke til Høyesterett. De er kopiert på dette brevet.

Vedlegg

Dom avsagt i Stavanger Tingrett 25.01.2018.

Dom avsagt i Gulating Lagmannsrett 05.10.2018.

Artikkelen «Ekspertvitne brøt interne regler» Stavanger Aftenblad 26.09.2018.

Artikkelen «Større risiko enn på lenge for at oljearbeidere skal bli forgiftet» med undertegnede i Stavanger Aftenblad 28.09.2018.

Lenker til artikler og til artikkelserie i Stavanger Aftenblad.

<https://www.aftenbladet.no/magasinet/XwA6JE/Oljefeltet-Ekofisk-Kameratskapet-Kicket-Og-hjerneskadene>

<https://www.aftenbladet.no/sok/?query=kapstad+ekofisk&page=1> Lenke til en artikkelserie

https://www.aftenbladet.no/aenergi/1/8w8Ewx/Ekofisk-saken-Offshorearbeidere-far-ikke-losemiddelskade?spid_rel=2

STAMI har
muntlig gitt
beskjed om
at
spørsmålene
i brevet ikke
vil bli
besvart!

Den lange kampen

20 års kamp for
rettferdighet (2008)
"Åpent lende"

<http://safe.no/index.cfm?id=305217>

25 års kamp for rettferdighet
(2013) "Ta ansvar!"

<http://safe.no/index.cfm?id=400175>

**- Dattera mi har aldri sett en far
uten helseproblemer**

Stående likheter mellom skadde piloter og

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/05/08/534738.html>

Stavanger 11.09.2018
Tilhører i Gulatings
Lagmannsrett

Rettferdig arbeidsliv?

Millioner i fallskjerm til de som vil slutte i Statoil: Statoil tilbyr gullpensjon til 58-åringer

Kjetil Hauge
28.10.18 18:28

Får 66 prosent av lønnen i årlige utbetalinger frem til de er 67 år

Q&A DÅRLIG: Forventningene til Statoil synker med pressen etter å ha presentert re...

LETTJES

Mens resultatet i Statoil synker som en stein, får ansatte i selskapet gylne millionfallskjermmer, hvis de forlater bedriften.

4 enkle brownies til avslutningen

Ansatte over 58 år, som slutter i bedriften, får 66 prosent av lønnen i årlige utbetalinger frem til de er 67 år.

Det betyr at en godt betalt 58-åring fort kan få over ti millioner kroner for å gå av. I tillegg kan han eller hun gå rett over i en annen jobb utenfor Statoil.

Tilbudet gjelder ansatte i avdelinger som er omfattet av de pågående nedskjæringsprogrammene.

Les også: [Krisebyen Stavanger](#)

Gullpensjon til de som slutter frivillig, mens de som har fått helsa ødelagt pga jobben blir overlatt til en ensom kamp mot forsikringsindustrien

For dyrt å gjøre opp?

Kan Norsk Yrkeshygienisk Forening virkelig leve med at bevisbyrden er overlatt til den skadde?

Vedlegg

Arbeidsmiljøunderlag

<http://safe.no/safe-utfordrer-karbon-knut-a-la-jakten-pa-lavkarbon-komme-arbeidsmiljoet-gode/>

http://www.ptil.no/getfile.php/1338775/Sikkerhetsforum/2016/Halvor%20Erikstein%20a%20Sikkerhetsforum%20L06042016%20%20Kjemisk%20arbeidsmilj%C3%B8_final.pdf

<http://www.ptil.no/getfile.php/1344716/PDF/Kontroll%20med%20avluftingspunkt%20prosess%20og%20roterende%20utstyr%20Halvor%20Erikstein.pdf>

